

R Á D I Ó

ÉJSZAKAI INTERMEZZO

Balázs Attila hangjátéka a minősítések szerint kísérleti hangjáték. A kísérlet lényege viszont az új-ság, legalább egy szintjén a műnek. Ilyen új minőségeket, amelyek révén experimentálisnak kiálthatnánk ki, nem látok az *Éjszakai intermezzóban*. Illetve mégis: az író eddigi műveit és legfeljebb a vajdasági hangjátékirodalmat tekintetbe véve. A szerelem, szeretkezés „hangos” változata ez a realiztikus kifejezésmóddal szakító, áttételes, metaforikus mű.

Középpontjában az áruulás áll, összes motívumával együtt: a csütörtök, szomorú csütörtök többszöri emlegetésével, a kissé megnyúlt „júdáscsókkal” — hosszan kitarva a parabolikus szerkezet csúcspontját — és — ha annak szabad érteni — a többnapos szakállal, a tövis modern változatával.

A történet csattanóra épül. A végén tudjuk meg, hogy a Kék fény egyik adását hallgattuk, Szűcs Albert-Eduárd „nemzetközi szélhámós” elfogatásának körülményeit ismertük meg. Eduárdot ravasul csalta törbe Gertrudisz felügyelőnő, a telefonos-kisasszony. Beszélgetésük szokatlan időpontban, éjfél felé (az áruulás újabb motívuma), szokatlanul indul: az időt ismételtető „automata” váratlanul visszakérdez. Ráolvasásából kerekedik ki Szűcs Albert egészen közönséges élettörténete, gyermekora, sikertelen balettkarrierje, balsikerű házassága, és a mesével párhuzamosan kettejük „balettszerelme”, hogy újabb váddal, a „kommunikációs fajtalanokodással” szaporodjon Eduárd bűnlajstroma. Hangjuk fokozatosan alakul át a hivatalosból kedélyes-közvetlenné, az egymást nagyon ismerők követelődző kötözködésévé.

A szerelem és az áruulás etikája — külön-külön és szembeesítve. A cél és eszköz egyenrangúsítása átminősült értékekről tanúskodik, olyan világrendről, amelyben nincsenek szerelmüket vállaló áruulók, áruulásukat vállaló szerelmesek, sőt tetteiket vállaló bűnözők sem. A darabra ezért ragasztható az a jelző, amit a bemondónő Szűcs Albertra illeszt, hogy „veszélyesen cinikus”, és ezért különösen sokirányúak a mikroszintek is: a középszerűség, sőt kicsinyesség részletei ezek. A közmondások, közhelelyek (*Óreg ember nem vén ember, Addig hajlítsd a fát, míg fiatal*) negatív indexek, a fedezet nélküli kommunikáció formái, a darab végén a *Nem félünk a farkastól, és Szellemem él* — a Hamupipókének öltözött

Balázs Attila: *Éjszakai intermezzo*. Rendező: Vajda Tibor. Dramaturg: Böndör Pál. Zenei szerkesztő: Varga Éva. Szereplők: Ferenczi Jenő, Kerekes Valéria, Sinkó István és Banka Livia.

és hét kis gyermekére sírva hivatkozó Szűcs Albert kijelentései — pedig a kisszerű bűnözők és a „hivatástudattal” rendelkező nyomozók ironikus-groteszk képe.

Albert középserűségének egyik vetülete balettkarrierje is, amely állítólag megsérült lába miatt maradt torzó. Ellentétbe feszül vele az Eduárd, Gertrudisz, Hubertusz, Dzsözefin nevek képviselte vágyvilág, amely szövetszerűen is megjelenik, szójátéka folytán természetesen ironikus felhanggal: Ó, *Európa-blues (blúz)*, ó, *lengyel-blues (blúz)*, ó, *selyemblúz! Olasz kantáta, šabaci rádió, szomorú csütörtök, szomorú, szomorú, szomorú!*

Polipkarokkal fogja be tehát a mű cinikussága mind a már kiégett, automatizálódott világot, mind a kiteljesedésig még el nem jutott, de amaszt majmoló közeget.

Allúziói, idézetei folytán műfajparódia-gyűjtemény is a hangjáték. Ódai szólamokból, meseelemekből, szentimentális emlékezősekből és udvarlásból, a pornó- és kommerszirodalom jellegzetes jeleneteiből, krimiimitációból és a tájékoztatás diplomatikus nyelvéből áll össze a szöveg, montázsstílusával szervesen illeszkedve Balázs Attila regényírói modorához. A színészek árnyalt szövegmondásukkal kivétel nélkül igazodnak mind a tartalmi iróniához, mind a stílusparódiához, legfeljebb a felvétel technikai tökéletlensége zavaró.

Nyelvénel, dramaturgiájánál, effektusainál, de szövegmondásánál fogva szépen belefér tehát a mű az új, de már általánosan elfogadott törekvésekbe. Felesleges kísérletinek nevezni, ám ettől függetlenül érdekes darab.

FEHÉR Katalin

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

LÉLEK ÉS FORMA

a címe annak a nagyszabású kiállításnak, amely a magyar művészet 1896 és 1914 közötti időszakát mutatja be, a budapesti Várpalota hatalmas kiállítási termeiben, azt a korszakot, amelyet a szecessziós jelzővel szoktunk illetni. Az ellentmondásoktól sem mentes kiállítást nem volt könnyű megrendezni, különösen, ha tudjuk, hogy a kiállítás célja nem kisebb annál, mint hogy bemutassa nemcsak a stílus festészetét, szobrászatát és építészetét, hanem ipar- és népművészetét; keretében pedig a grafikát, a karikatúrát és a plakátot, a szobrászaton belül a műtervkészítést és éremművészetet, az iparművészeti rész viszont magában foglalja